

LA VAGA GENERAL MARCA UNA FITA HISTÒRICA EN LES RELACIONS PSOE-UGT

# Nicolás Redondo, cap de turc

Un futur encara incert és el que es preveu per a les relacions del govern-PSOE amb la fins ara central afí, UGT. La campanya prèvia a la vaga i el desenvolupament d'aquesta clamen al cel per un retorn al diàleg, altrament els socialistes es queden sense sindicat i els ugetistes sense partit al parlament.



Recent manifestació d'estudiants a València contra el POJ.

Remei Blasco

**D**es que el 29 d'octubre el Consell de Ministres va aprovar el Pla d'Ocupació Juvenil (POJ) les centrals sindicals majoritàries a l'estat espanyol, UGT i CCOO, i el govern de Felipe González primer i el Partit Socialista després, han viscut una guerra sense precedents històrics. Els dos contrincants s'hi juguen la credibilitat i la confiança que un bon dia la societat va depositar en ells i, possiblement per això, hi han posat totes les armes. D'un pri-

mer intent, en què es pretenia desdramatitzar la situació que havia portat a la vaga general del 14 de desembre, s'ha passat a les declaracions desmesurades i a les desqualificacions personals, adreçades bàsicament al secretari general de la UGT, Nicolás Redondo, verdader cap de turc de la batalla.

A la travessia queden ugetistes dissidents, socialistes antioficialistes, proposicions parlamentàries atípiques, com la presentada pel portaveu de Minoria Catalana, Miquel Roca, al Congrés de Diputats per desconvocar la va-

ga general; una imatge aterridora del número tres del PSOE, Txiqui Benegas, defensant a ultrança la política socio-econòmica del govern, i un llarg etcètera de despropòsits. El més important, però, és el cisma viscut a la UGT perquè d'això depèn el futur de la central sindical i de les seues relacions amb el PSOE. Haurà de quedar clar si UGT i PSOE responen a dos models de fer política diferents o si, malgrat la vaga, el sindicat continua hipotecat pel Partit Socialista Obrer Espanyol.

L'altre sindicat que ha monopolitzat la convocatòria de vaga general,

CCOO, assisteix, i no precisament com a espectador passiu, a la representació que, des del govern, mostra el comunisme com l'última temptació de Nicolás Redondo, cosa que desmenteix Antonio Gutiérrez, secretari general de CCOO «perquè cap sindicat ha anat a l'estratègia de l'altre. És, simplement, una coincidència estimulada per la problemàtica que viuen els treballadors».

### La discòrdia no és d'ara

El resultat de les eleccions sindicals de 1986 marca el punt de partida del creixent allunyament de les tesis ugetistes de les del govern. La central socialista va aconseguir el triomf a nivell estatal, però el nombre de delegats era semblant al de CCOO, que, a més, controlava les empreses més importants. Això va ser interpretat, des de l'executiva d'UGT, com un càstig dels treballadors per haver cedit, massa sovint, a les pressions del govern de Felipe González, i, per tant, calia canviar l'estratègia. El gir d'UGT es veu afavorit, a més, pel canvi en la secretaria general de Comissions Obreres, amb la substitució de Marcelino Camacho per Antonio Gutiérrez, que permetrà una major unitat d'acció sindical.

De les millors relacions entre les dues centrals majoritàries a l'estat espanyol va nàixer l'oposició als límits salarials fixats pel govern, tant per al 1987 com per al 1988, aconseguint augments de sou per damunt de les recomanacions de l'Executiu. La conseqüència immediata era una recuperació de la credibilitat social, alhora que es podien es-



Rafael Recuenco, secretari d'UGT al País Valencià i Nicolás Redondo.

grimir nous arguments per a fer front al govern i a la patronal.

CCOO i UGT han acostat posicions perquè han coincidit «d'una manera natural davant el problema de l'atur, que és una necessitat davant un context favorable a la dreta econòmica i a la patronal», però, també, perquè les últimes eleccions sindicals situaven en el mapa de les centrals una tercera via, la Confederació Sindical Independent de Funcionaris (CSIF), que en el seu àmbit d'acció obtenia el mateix nombre de delegats que els dos grans i que ha tret resultats satisfactoris en la funció pública. A partir d'aquest moment,

doncs, tenien un enemic més a qui fer front conjuntament. Això, sense oblidar que una altra força sindical, la CNT, viu un important ressorgiment i controla l'empresa no estatal més important de l'estat, la Seat.

### 1987-1988, del malestar a la crisi

El gener de l'any passat, el secretari general de la UGT, Nicolás Redondo, i el president del govern, Felipe González, s'entrevisten, per primera vegada, per parlar del pacte social, però des del moment que el sindicat anuncia la

## Els sindicats, un futur incert\*

Jordi Estivill i Josep Ma. de la Hoz

**E**l pas de l'organització sindical a la política es produeix més directament en UGT que en altres centrals. Aquesta és la que s'adapta millor a la situació actual i al procés d'institucionalització i sobre la qual gravita menys la història de la clandestinitat, en què va tenir un paper menys rellevant. El Partit Comunista no sembla vehicular la força de CCOO que aquest sindicat, per altra banda, continua demostrant a les fàbriques. L'USO, que històricament ha estat la que més ha accentuat el lema de l'autonomia, no ha aconseguit aixecar el cap després de les successives escissions i es manté a una gran distància de les altres dues organitzacions sense un referencial polític clar. ELA ha defensat i practicat l'autonomia, ha compartit objectius semblants i estratègies

paral·leles amb determinades formacions polítiques basques. Ara bé, en el conjunt de l'estat espanyol, després d'un període d'eufòria, 1976-1977, les organitzacions sindicals han perdut capacitat de convocatòria, cotització i militància fins al punt que es pot afirmar sense gaire temor a equivocar-se que sumant-les no superen actualment la taxa del 10% d'afiliació.

Un altre punt de reflexió és el de les formes d'estructuració i de lluita dels treballadors. En l'interior de les empreses, la dinàmica col·lectiva ha baixat molt de to i en molts casos ha desaparegut. Molt sovint, els treballadors, de protagonistes de les eleccions i dels càrrecs elegits, han passat a la categoria d'espectadors més o menys indiferents i elec-

intenció de demanar increments salarials per damunt del 5 per cent fixat pel govern, tot quedarà en foc d'encenalls. Redondo acusa l'executiu de «sacrificar els treballadors» i la comissió executiva d'UGT demana la dimissió del ministre d'Economia, Carlos Solchaga. Finalment, el fracàs reiterat de les meses de negociació porta Nicolás Redondo i Antón Saracíbar, secretari d'organització confederal d'UGT, a renunciar als seus escons de diputats del Partit Socialista en el moment que s'estan debatent els pressupostos generals per al 1988.

La celebració del XXXI Congrés del PSOE, en què Nicolás Redondo no participarà com a delegat, evidencia que la UGT és contrària tant a la política del govern com a la del partit, però malgrat les diferències encara s'apunta una possibilitat d'obrir les negociacions per al pacte social, que queda totalment descartada després de la reestructuració del gabinet ministerial, on dos ugetistes enfrontats a les tesis de Redondo tindran cartera, José Luis Corcuera i Matilde Fernández, responsables d'Interior i Assumptes Socials respectivament.

Però, és quan es fa públic l'Índex de Preus al Consum (IPC) corresponent al mes d'agost que les posicions es dispersen. L'IPC d'agost s'eleva a l'1 per cent, xifra que situa la inflació acumulada al 3,9 per cent, cosa que desborda l'objectiu del govern, que era d'un 3 per cent per a 1988 i que l'Executiu corregirà a l'alça deixant-lo en un 5 per cent, índex que a hores d'ara sembla, també, inassolible.

L'IPC farà que, des dels sindicats i des de l'oposició parlamentària, es critique, durament, la política econòmi-

ca del govern. El secretari d'acció sindical de CCOO, Agustín Moreno, qualifica de «fracàs rotund del govern la previsió d'inflació, malgrat haver sacrificat la lluita contra l'atur i les millores socials en nom de la política antiinflacionista». Per a pal·liar les re-

gons va dir el ministre Solchaga en el debat sobre els pressupostos generals per a l'any que ve, i el 29 d'octubre aprova el Pla d'Ocupació Juvenil, rebutjat per CCOO i UGT, que tanca, definitivament, el procés de concertació social sense cap acord compartit.



Antonio Gutiérrez nega que UGT haja seguit l'estratègia de CCOO.

percussions immediates que l'IPC té en el poder adquisitiu dels treballadors, les centrals sindicals demanen al govern la revisió, automàtica i amb caràcter retroactiu des de l'1 de gener, de les rendes de pensionistes, desocupats subsidiaris, empleats públics i perceptors del salari mínim interprofessional, que són els sectors més perjudicats i per als quals es reclamen al govern 83.700 milions.

El govern es nega a revisar res, se-

Des d'aquest moment, la vaga general del 14 de desembre està cantada.

## El POJ, epicentre de la vaga

Quan des de la cúpula socialista s'apunta el Pla d'Ocupació Juvenil com a única causa de la vaga general, el secretari general de CCOO, Antonio Gutiérrez, replica que «la política econòmica del govern ja naix orientada cap als interessos de la dreta l'any 83,

tors passius. No hi ha recerques fidedignes i àmplies de la vida de les seccions i dels comitès d'empresa, però no és gaire aventurat pensar que, amb comptades excepcions, és molt lànguida actualment o gairebé inexistent. És clar que la crisi econòmica, la por a perdre el treball, el cansament, les decepcions i els compromisos ho expliquen en gran part, però també cal tenir en compte l'absència d'alternatives estimulants i de propostes concretes i viables. Per fi, tot i que en la darrera escomesa electoral la tendència a l'augment de l'abstencionisme s'hagi aturat, aquest continua sent, en termes reals, força elevat. La mateixa noció legal de representativitat exclou de molts aspectes a les organitzacions menys implantades.

Així, doncs, els processos més significatius i polaritzadors, encara que no tots, van en el sentit d'una integració dels treballadors en la cultura política institucional, i en contra de les formes més específiques d'aquests.

De totes maneres, també val la pena aplicar la perspec-

tiva cronològica. Els treballadors, al llarg de la seva història, han viscut tensionats pels dos extrems d'una mateixa corda. En una punta, en el moments de debilitat, de forta repressió, de crisi econòmica accelerada, accentuen la reclusió sobre si mateixos, la defensa de la dimensió individual, l'escepticisme envers el món exterior. En l'altra punta, en els moments de força numèrica i capacitat organitzativa, de represa econòmica, de ruptura de les institucions coercitives, més aviat s'inclinen en favor de l'obertura vers els altres, la solidaritat col·lectiva, la creació i lluita per projectes de transformació social. Entremig, es pot donar tot un ventall de posicions que oscil·len vers unes o altres, entre el pragmatisme i la utopia. En el primer cap de la corda, la veu i el vot es deleguen difícilment. En el segon cap la participació es torna activa, la dinàmica de la representació deixa de fer por i es troben mil sistemes de controlar el poder.

En el primer cas, les eleccions són vistes amb indiferèn-

amb la reconversió industrial, el retall de les pensions, la política d'ocupació, etc., i el pla d'inserció laboral no és més que el vèrtex de tot aquest procés macroeconòmic socialista». CCOO exigeix al govern una autèntica política d'ocupació, orientant la inversió pública i els beneficis privats a la creació de llocs de treball perquè «res no explica que la Banca haja multiplicat els seus guanys per quatre en només dos anys, mentre hi ha tres milions de desocupats».

Des del govern es defensa que el POJ, que entrarà en vigor el gener de 1988, permetrà als joves entrar en el mercat laboral, adquirir experiència professional durant 18 mesos i cobrar el salari mínim interprofessional, però CCOO i UGT argumenten que «el pla no fa una altra cosa que facilitar a la patronal la substitució de treballadors fixos per joves mal remunerats. Es tracta, en definitiva, de la precarització dels llocs de treball».

El secretari general d'UGT, Nicolás Redondo, desmenteix que amb la vaga es dramatitze la situació econòmica. «La vaga arriba després que des del govern s'han arruïnats, successivament, totes les meses de negociació. La vaga és l'única arma que ens queda i és perfectament legítima». Els dirigents d'UGT han anat adaptant la seua estratègia pro-vaga a la campanya endegada des del govern contra les mobilitzacions. Les posicions han viscut un enduriment progressiu. I de la mateixa manera que Redondo va declarar, en un primer moment, que «l'objectiu no era canviar el govern, sinó la polí-

tica econòmica del govern», al final de la correguda ha arribat a dir que «es pensaria molt si recomanar o no als seus afiliats que votaren el PSOE en les pròximes eleccions». La pau, doncs, sembla impossible.

era procedent que el sindicat germà recorreguera a formacions de dreta per a tractar d'arribar a acords contra la política del govern». Però, quan CCOO i UGT decidien, conjuntament, la convocatòria de vaga general de 24 hores



Manifestació de l'1 de maig, convocada per CCOO i UGT.

### Va de cisma

El secretari d'organització del PSOE, Txiqui Benegas, en el seu intent de fer de defensor del diable, ha acusat la UGT de tot. Quan després de l'aprovació del POJ, UGT va iniciar contactes amb els diferents grups parlamentaris, Benegas assegurà que «no

per al 14 de desembre, Benegas acusa els seus col·legues sindicalistes «d'haver caigut a mans comunistes i participar d'una estratègia perfectament dissenyada per Izquierda Unida per a desprestigiar la presidència de Felipe González del consell de ministres comunitari durant el primer semestre de 1989».

cia, amb apatia, a vegades com un joc inútil al qual s'ha de jugar per imperatius legals, a vegades com una trampa en la qual hom ha de deixar-se atrapar el mínim. En el segon cas, les eleccions són viscudes com un moment d'avaluació de la dinàmica social, de contractació de les oposicions legals, d'eclosió de la consciència col·lectiva.

Sobre aquesta alternativa s'han edificat una gran quantitat de discursos. Els uns per insistir en el caràcter trampos de qualsevol escomesa electoral, els altres per ressaltar-ne la necessitat objectiva, els de més enllà per posar l'accent sobre els aspectes cohesionadors, els de més ençà per palesar les dimensions del conflicte intern. Burocràcia, manipulació, aprofitament individualista o de grup podrien ser els conceptes sintetitzadors dels discursos que posa en relleu les conseqüències negatives. Democràcia, transparència, pedagogia i creació col·lectiva serien les idees antònimes d'aquest possible debat.

Però, ¿i els treballadors? Es mouen entre el pragmatis-

me i la utopia.

L'estudi de les eleccions sindicals a l'estat espanyol de 1944 a 1986 permet contrastar aquestes consideracions generals. En efecte, en els anys quaranta, després de la desfeta de la guerra civil, en plena economia de supervivència física amb les presons plenes i el país buit d'esperança, els treballadors o bé són indiferents a les propostes electorals o bé depositen la papereta per obligació. En la dècada dels cinquanta, la indiferència es torna, en certs casos, ironia. L'any 58 la Llei de Convenis Col·lectius omple de contingut la institució dels Jurats per a la qual se celebren les eleccions. Ja no es tracta de fer d'altaveu parlant sinó d'invertir el mecanisme, d'aprofitar-lo. I aquesta és la història fins a 1966. En les eleccions del 1966, en ple desenvolupisme econòmic, amb la fortalesa que donen petites i grans victòries obtingudes en part gràcies al joc real dels representants obrers, l'avanç és notable. De la indiferència a la participació massiva pot resumir aquesta fase. Però l'avanç ha es-



La reconversió industrial va ser la primera eina de la política econòmica socialista.

Les acusacions de Txiqui, però, no han agafat per sorpresa ningú, perquè en altres comeses, com per exemple el referèndum de l'OTAN, ja va fer servir el discurs del temor per a recuperar credibilitat. Benegas està complint al peu de la lletra una previsió de l'uge-tista Apolinar Rodríguez, quan va deixar ben clar que «la presentació del Pla d'Ocupació Juvenil comportava l'abandonament de la base social que va votar al PSOE en les últimes eleccions generals». El conflicte anava més enllà del govern i afectava també el partit i això ha impedit que el partit

fera de mitjancer entre la UGT i el govern socialista.

No tots els socialistes, però, han fet el joc a Felipe González, i segurament el cas del president de la comunitat autònoma de Madrid és el més paradigmàtic. Joaquín Leguina, davant la radicalització en les posicions del govern, no descarta la possibilitat de constituir una alternativa política i electoral a Felipe González i Alfonso Guerra que «podria obtenir 40 diputats en els pròxims comicis». Leguina és contrari a l'enfrontament ètic, polític i personal plantejat per Felipe Gonzá-

lez contra els líders històrics d'UGT i contra els dirigents i militants socialistes que no accepten la decisió de la Comissió Executiva de mobilitzar el partit contra la vaga general del dia 14.

### Caiguts contra la vaga

En el moment de tancar aquesta edició, només dues executives de les quinze federacions d'indústria d'UGT havien cedit a les pressions del govern. Són la Federació de Treballadors de la Terra i la Federació de Químiques, que han anunciat la seua oposició a la vaga. A aquestes, cal afegir-hi les secre-

tat massa important i la reacció no es fa esperar. El 1971, el panorama es diversifica, s'avança i es retrocedeix, s'està assimilant la lliçó i posant en pràctica nous mètodes. Les eleccions de 1975 no ofereixen grans dubtes. Cal anar a l'assalt definitiu del sindicat vertical. La victòria és un fet. L'any 1978, sota l'onada eufòrica, però també sota la cursa de les sigles sindicals, no fan falta pressions perquè es presentin candidats. D'alguna manera el cicle obert el 1966 es tancaria aquí.

Això no obstant, l'any 1980 la crisi econòmica condiciona cada vegada més retallant la possibilitat de l'acció sindical per baix, a nivell d'empresa. Per dalt, els sindicats han entrat en la línia de la concertació dels pactes que es firmen a les cimeres organitzatives sense que hi hagi hagut debat ni participació. L'atur manté els treballadors a la defensiva. Aquests, en veure com es restringeixen els marges d'actuació dels seus representants, tornen momentàniament vers el camí de la indiferència. L'any 86 es consolida la força

de treball estable i es detecta una menor incidència de la crisi econòmica en aquests col·lectius.

En qualsevol cas, l'estudi de les eleccions sindicals de 1944 a 1986 posa en relleu que els meandres de la història no tenen una sola direcció. El fet que avui als Països Catalans el riu no baixi ple i fort no vol dir que, amb la doble polaritat —pragmatisme i utopia— que alimenta, la font de les energies obreres no pugui tornar a brollar. Segurament, altres condicions estan ja generant i generaran noves respostes. ¿Aquestes recolliran el patrimoni del que ha significat una forma de cultura política dels treballadors? ¿O bé, la torxa serà agafada per altres moviments socials que també intenten formular i aplicar, encara que de forma incipient, noves i velles maneres d'entendre el poder? Només l'esdevenidor pot contestar aquestes preguntes. □

\* Del llibre «La cultura política dels treballadors a Catalunya». Edicions de la Magrana

## Ball de xifres

**M**entre als països nòrdics l'índex d'afiliació sindical se situa al voltant del 80 per cent, i a països com la Gran Bretanya o Itàlia el percentatge és d'un 75 i un 60 per cent, respectivament, a l'estat espanyol, malgrat el ball de xifres segons les fonts consultades, amb prou feines s'arriba a un 10 per cent.

Les centrals sindicals majoritàries, CCOO i UGT, insisteixen a afirmar que l'afiliació quasi no ha variat des de la transició fins ara. Comissions Obreres assegura tenir un milió d'afiliats i el sindicat socialista 900.000, però segons un estudi fet per Jordi Estivill i Josep Maria Lahoz, amb el nom de *La cultura política dels treballadors a Catalunya*, les dades serien molt diferents. Estivill i Lahoz, tot i que fan servir xifres del 1983, demostren que els sindicats inflen els percentatges d'afiliació, ja que el nombre total de cotitzants a l'estat espanyol era, el 1983, de 810.689, incloent-hi CCOO, UGT i la resta de sindicats.

Aquest estudi prefereix donar les xifres de cotització perquè s'ajusten molt més a la realitat sindical de l'estat espanyol i les dades per a elaborar l'estadística estan extretes de documents de congressos en funció de les votacions dels delegats.

CCOO .....	383.189
UGT .....	300.000
USO .....	40.000
LS .....	45.000
INTG .....	12.500
CNT i d'altres .....	30.000
TOTAL .....	810.689

Font: «La cultura política dels treballadors a Catalunya». Any: 1983.

La informació oficial dels sindicats, per la seua banda i sense marcar la diferència entre cotitzants i afiliats, assegura que l'índex d'afiliació és molt superior.

	UGT	CCOO
Estat .....	900.000	1.000.000
Catalunya .....	95.000	100.000
País Valencià .....	60.000	53.000
Illes Balears .....	15.000	16.500

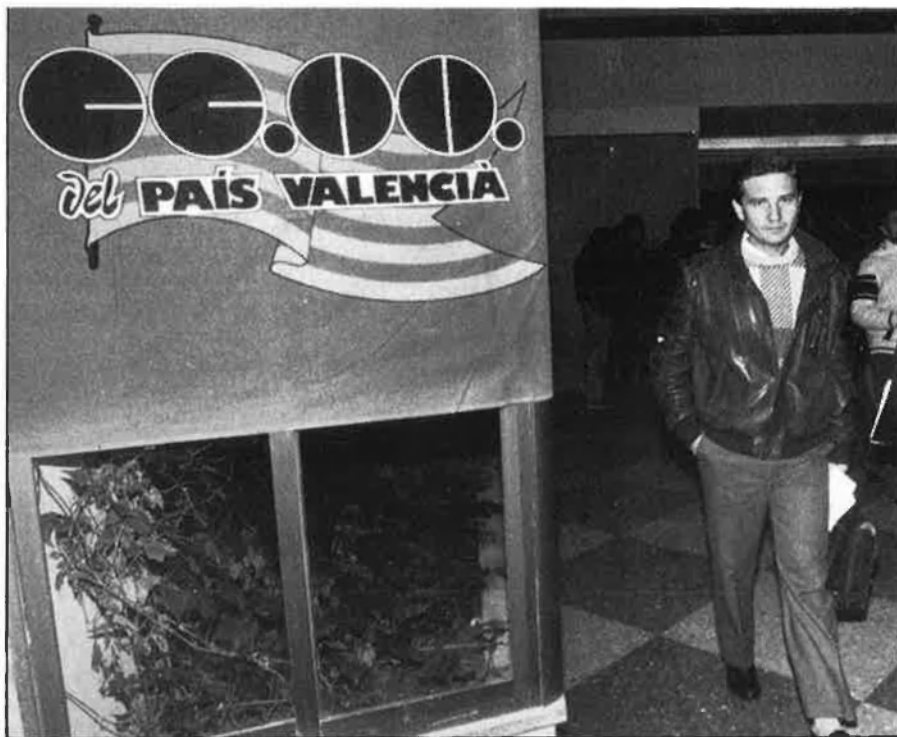
Font: Sindicats. Any: 1988.

taries de demarcació d'Alacant, Conca, Albacete, Sevilla i Jaén, d'un total de cinquanta a tot l'estat.

Tant la Federació de la Terra com la de Químiques s'oposaven a la vaga després de reunir-se amb dirigents del gabinet González i en el cas de la primera es vivia una situació paradoxal: mentre el seu secretari general, Francisco Castañares, feia públic que no aniria a la vaga, el Comitè federal decidia, en convocatòria extraordinària, el suport a la vaga i la reprovació de les declaracions de Castañares.

En el cas de la secretària general de la Federació de Químiques, Josefa Pardo, va haver de reconèixer que s'havia entrevistat amb l'actual ministra d'Assumptes Socials i ex-líder del sector químic, Matilde Fernández. La reunió, de colp i volta, responia a una telefonada via Moncloa, ja que dies abans Josefa Pardo havia adreçat una carta als seus companys de químiques de CCOO per a coordinar els actes reivindicatius del dia 14. Pel que fa als secretaris de demarcacions, tots, sense excepció, eren dirigents sindicals i ocupaven càrrecs importants com a socialistes. Valga com a exemple que el secretari d'Alacant, Angel Franco, era senador i el secretari d'Albacete, Rafael López, era diputat pel PSOE al Parlament de Castella-La Manxa.

També hi ha, però, qui assenyala aquestes discrepàncies com a falta de



CCOO assegura tenir un milió d'afiliats a tot l'estat.

democràcia interna als sindicats. Aquest és el cas d'Angel Franco, que va acusar al secretari general d'UGT al País Valencià d'haver pres una decisió unilateral per a treure's de sobre un contrincant».

El secretari general de CNT, Josep March, també coincideix en el fet que

els sindicats majoritaris tenen una falta enorme d'autocrítica «perquè nosaltres estem d'acord amb la vaga, però és cert que UGT i CCOO s'han vist obligats a recórrer al dia d'atur general per desacords amb el govern, però també per falta de democràcia interna per a debatre les possibles estratègies».